

Att stärka konsumenten och öka självständigheten

- Hur gör vi praktiskt?

Bakgrund:

Hur kan och bör vi som personal agera i vårt möte med personer med kognitiva funktionsnedsättningar och hur kan du stärka andra i deras roll som konsument?

Övningar:

- Inga enkla svar – vad innebär det egentligen att öka självständigheten?
- När brister tillgängligheten?

Syfte:

De här övningarna syftar till att med utgångspunkt i konkreta exempel låta eleverna själva reflektera över hur de i kommande yrkesliv kan arbeta med att stärka personer med kognitiva svårigheter i deras roll som konsument.

Inga enkla svar – vad innebär det egentligen att öka självständigheten?

20–30 minuter

Diskutera

Läsa

Gruppövning

I den här övningen får eleverna möjlighet att reflektera över sin roll som framtida personal genom att diskutera vad som är ett bra förhållningssätt. Övningen syftar till att reflektera kring hur personer med kognitiva svårigheter kan stärkas i sin roll som konsument. Det finns inget rätt och fel utan det viktiga här är att diskutera och reflektera.

Förberedelser:

- Tillgång till texten:
[Pengar i handen och huvudbry på banken](#) ur Självständighetens labyrint
- Skriv ut frågorna på nästa sida om Halim och Kim

Lyft avslutningsvis diskussionerna i helklass.

Alternativ:

Gör övningen som en värderingsövning och ta ställning till frågorna genom att eleverna får placera sig på en linje i klassrummet baserat på om en håller med om påståendet eller inte. Ange en skala från 1-10 där 1 = håller inte med alls och 10= håller med helt.

Steg 1:

Börja med att läsa s.69 i avsnittet *Pengar i handen och huvudbry på banken* i skriften *Självständighetens labyrint*. Texten är hämtad ur en intervjustudie med personer med funktionsnedsättning. Den ger eleverna insikt i vilka utmaningar som finns för att uppleva sig som självständig när det kommer till ekonomi och konsumtion.

Steg 2:

Välj sedan Kim eller Halim, eller båda, och diskutera frågorna som hör till personen i mindre grupper.

Frågor

Kim

Kim har svårt att planera och att hantera komplicerade problem och det tar tid för henne att räkna och läsa. Kim har nyligen flyttat till ett gruppboende. Hemma har Kims föräldrar köpt det mesta Kim behöver, även om hon ofta har varit med i butikerna när de handlat. Nu behöver Kim köpa nya byxor och tröjor, och dessutom skulle hon vilja köpa en present till sin kompis som fyller år.

Frågor:

- När är Kim en självständig konsument?
- Är hon självständig om det är hon som genomför betalningen för plagget?
- Är hon självständig om det är du som rekommenderar vilket plagg hon ska köpa? När kan det vara lämpligt att du rekommenderar kläder till Kim?
- Är Kim självständig om det är hon som har ansvar för sin ekonomi?
- Om Kim inte har ansvar för sin ekonomi, vad är viktigt för att hon fortfarande ska ha kvar viss självständighet?

Halim

Halim har svårt att förstå sociala koder och har även svårt att förstå konsekvenserna av sina handlingar. Du är i en mobilbutik i ett köpcenter tillsammans med Halim som vill köpa en ny mobil. En mobilförsäljare pratar med Halim om att han borde teckna ett helt nytt abonnemang med ännu mer surf. Halim tycker om serier och musik och tycker det låter som en bra idé med mycket surf.

Frågor:

- Vad gör du i den här situationen? Varför?
- Hur skulle du på bästa sätt kunna tala om för Halim att det abonnemanget är för dyrt för honom?
- Hur tycker du att förberedelserna innan ni går till butiken borde se ut?

När brister tillgängligheten?

25–35 minuter

Diskutera

Gruppövning

Övningen är uppbyggd kring tre personer med olika typer av kognitiva funktionsvariationer. Dessa personer ställs sedan inför olika konsumentsituationer som kan uppstå i vardagen.

Eleverna kan jobba med uppgiften enskilt eller i små grupper. Fördela de olika exempelpersonerna jämnt över klassen.

Förberedelser:

- Faktablad 4 *Att stärka kognitiva förmågor*
- Skriv ut exemplen på nästa sida med personer och konsumentsituationer
- Frågorna här brevid utskrivna eller på annat sätt redo att visas för klassen

Steg 1:

Dela ut informationen om de olika personerna och konsumentsituationerna till eleverna. Elevernas uppgift är att utifrån personerna och konsumentsituationerna beskriva om, och hur, situationen blir otillgänglig. Efter det ska eleverna fundera kring hur situationerna kan göras mer tillgängliga genom insatser för att stärka personerna eller förändringar i miljön.

Steg 2:

Låt grupperna/eleverna presentera sina resultat för varandra

Steg 3:

Diskutera med eleverna om de har fått en större förståelse för vad kognitiva svårigheter kan innebära praktiskt i rollen som konsument. Berör gärna även hur otillgänglighet i handeln uppstår och hur den kan minskas.

Frågor

1. På vilka sätt riskerar situationen att bli otillgänglig?
Ta gärna hjälp av följande frågor:
  - a. Vad tror ni riskerar att hända och varför?
  - b. Vilka krav ställs på personen?
  - c. Vilka kognitiva svårigheter har personen?
2. Ge förslag på lösningar för att göra situationen mer tillgänglig. Ta hjälp av informationen i faktabladet eller frågorna nedan.
  - a. Hur kan ni göra för att stärka den här personen i konsumentsituationen?
  - b. Hur skulle situationen kunna förberedas för att öka självständigheten och undvika problem?

Exempel

Anna

Anna är en glad person som gillar djur och att läsa och pyssla. Hon bor i en servicebostad eftersom hon har svårt att klara av vardagen utan stöd. Anna handlar gärna själv men har vissa svårigheter att förstå pengars värde och vad saker bör kosta. Hon har också svårt att tänka på och förstå mer komplicerade saker som att jämföra produkter och deras för- och nackdelar mot varandra. För att enklare ha koll på sin ekonomi har hon de pengar hon får från sin god man kontant i en portmonnä. Anna har svårt med beslutsfunktionerna. Hon har också svårt med uppmärksamhetsfunktionerna och tappar lätt koncentrationen i en miljö med för många intryck.

Konsumentsituation

Anna vill köpa en ny symaskin. För att kunna göra det sparar hon pengar varje månad. Hon har varit i en hobbyaffär och tittat och där fått rekommendationen av försäljaren att köpa en som kan mata tråd automatiskt. Det tycker Anna är bra för hon har problem med synen. Maskinen är den dyrare av två modeller butiken säljer. På ett större varuhus finns det också symaskiner, som är billigare än i hobbybutiken men där är det mycket folk och Anna är rädd för att gå vilse.

Ahmed

Ahmed är en positiv och noggrann person. Han gillar att ha koll på sin kalender och att veta när saker och ting ska hända. Ahmed har svårt med talat språk och kan mest svara jakande och nekande. Han har skrivit upp sitt personnummer i sin kalender så att han ska kunna visa om han blir sjuk eller skadad och behöver hjälp. Tidigare har Ahmed jobbat på daglig verksamhet men sedan några månader tillbaka har han slutat med det. Ahmed handlar framförallt mindre saker själv så som kaffe och kakor. När han handlar något större får han hjälp av sin stödperson. Ahmed har svårt med sina beslutsfunktioner och språkfunktioner.

Konsumentsituation

Ahmed vill gärna köpa en surfplatta eller smartphone. Han är på stan och går förbi en butik och ser flera surfplattor och telefoner som han gärna vill köpa. Det står en stor REA-skylt utanför butiken och Ahmed tycker de ser bra ut. En försäljare kommer emot honom och börjar prata med honom. Försäljaren frågar om Ahmed är intresserad av en surfplatta och säger att den är riktigt bra men att den snart kommer att ta slut. Försäljaren säger att Ahmed inte behöver betala något nu i butiken om han vill köpa surfplattan.

Christine

Christine är tillfreds med det mesta i sin tillvaro. Hon har bra relationer och gillar att umgås över lite mat eller fika. Christine glömmer lätt bort saker och har även svårt för att hantera nya situationer som hon inte känner igen. Hon får då svårt att tänka ut hur hon ska agera i den nya situationen. På helgen brukar hon gå till den lokala puben och ta några öl. På den lokala puben känner personalen igen Christine och hjälper till att ringa hennes stödperson om Christine har glömt pengar. För att handla får Christine framförallt hjälp av sin syster. Christine har svårt med minnesfunktionerna och beslutsfunktionerna.

Konsumentsituation

Idag har Christine åkt själv till en matbutik. Matbutiken ligger i ett stort köpcenter. Hon skulle gärna vilja pröva att handla själv utan att hennes syster gör det åt henne. Hon hade för sig att hon varit i butiken förut men när hon kommer fram inser hon att hon inte minns att hon varit där. Matbutiken är stor och slingrig och det är många andra kunder i butiken. Christine vill också gärna gå och köpa kaffe och bulle.